

מבית לאומי למדינה בדרך - ארץ ישראל בין מלחמות עולם (20 שעות)

על צוות ההוראה לבחור שלושה נושאים לפחות.

מוקדים וסוגיות ערכיות לדיון	מיומנויות והצעות דידקטיות	ידע
זכויות לאומיות, כבוד לזכויות של קבוצות אחרות באיזו מידה הכרה בינלאומית בזכותו של עם לבית לאומי מקדמת צדק היסטורי והגדרה עצמית, ומתי היא עלולה ליצור מתחים עם זכויותיהן ושאיופתיהן של קבוצות אחרות באותו מרחב?	אוריינות מידע ניתוח מסמכים היסטוריים ובהם החלטות סן רמו, כתב המנדט והחלטות חבר הלאומים תוך זיהוי מטרת, אינטרסים והקשר היסטורי. יצירת תרשים המציג את שלבי עיצוב המסגרת המדינית להקמת הבית הלאומי היהודי. חשיבה ביקורתית, אוריינות לשונית בחינת משמעותם ההיסטורית של סן רמו וכתב המנדט עבור התנועה הציונית ועבור תושבי הארץ הערבים. כתיבה: האם כתב המנדט ביטא מחויבות בריטית לציונות או ניסיון לאזן בין אינטרסים סותרים? (כתיבת נייר עמדה) אוריינות גלובלית בחינת השפעת הסדר העולמי לאחר מלחמת העולם הראשונה על עיצוב המזרח התיכון ומעמדה של ארץ-ישראל. ניתוח יחסי גומלין בין המעצמות, חבר הלאומים והתנועה הציונית.	1. המסגרת המדינית והתהוות הבית הלאומי. - סן רמו, סוור (1920) - חבר הלאומים (1922) - עקרונות כתב המנדט
ציונות, יוזמה ואחריות לאומית מתי עליה לארץ והשקעת משאבים בה חופכות מבחירה אישית למעשה של אחריות לאומית ושותפות בבניית עתיד משותף?	אוריינות לשונית ניתוח מקורות היסטוריים העוסקים בגלי העלייה ובהתפתחות היישוב היהודי תוך זיהוי גורמי דחיפה ומשיכה. בחינת תיאורים, כרזות ועדויות של עולים לצורך הבנת חוויות העלייה והמפגש עם המציאות בארץ-ישראל. אוריינות מידע יצירת ציר זמן המתאר את גלי העלייה והשפעתם על התפתחות היישוב היהודי בארץ-ישראל. ניתוח מפות המציגות את התפשטות ההתיישבות היהודית והקמת יישובים חדשים בתקופת המנדט. חשיבה ביקורתית בחינת תרומתם של גלי העלייה לבניין החברה, הכלכלה והתרבות בארץ-ישראל לצד הקשיים והמתחים שנוצרו בעקבותיהם. גיבוש עמדה מנומקת בשאלה: כיצד השפיעו העליות על עיצוב דמותו של היישוב היהודי בארץ-ישראל?	2. העלייה ובניית החברה היהודית בארץ. גלי העלייה בין מלחמות העולם והשפעתם על התפתחות היישוב. - היקף העלייה - הקשר בין הגעת הון יהודי לארץ-ישראל והגידול במספר העולים ופיתוח הארץ.

תוכנית הלימודים בהיסטוריה לכיתות ו' – י"ב לבית הספר הממלכתי

מוקדים וסוגיות ערכיות לדיון	מיומנויות והצעות דידקטיות	ידע
עבודה, שייכות, זהות חברתית באיזו מידה עבודה חקלאית, עירונית ויצרנית מעצבת לא רק כלכלה ותשתיות, אלא גם תחושת שייכות, זהות וחזון חברתי?	אוריינות לשונית נתינת כרוז, תצלומים ועדויות העוסקים בהתיישבות העירונית והכפרית ובתרומתם לבניין הבית הלאומי. בחינת תיאורים של חיי היום-יום ביישובים העירוניים והחקלאיים לצורך הבנת עיצוב החברה העברית בארץ-ישראל. אוריינות מידע השוואה בין מאפייני ההתיישבות העירונית והכפרית: תעסוקה, אורח חיים, תרומה כלכלית ואתגרים מרכזיים. נתינת מפות ותצלומים היסטוריים לזיהוי מוקדי ההתיישבות והתפתחות ענפי הכלכלה בארץ-ישראל. חשיבה ביקורתית בחינת תרומת ההתיישבות החקלאית, העירונית והתעשייתית להתפתחות הכלכלה והחברה בארץ-ישראל. גיבוש עמדה מנומקת בשאלה: איזה דגם התיישבות תרם יותר לבניין הבית הלאומי – העירוני או הכפרי? נמקו באמצעות מקורות היסטוריים. אוריינות דיגיטלית שימוש בכלי בינה מלאכותית לצורך ניתוח תצלומים היסטוריים או יצירת מפת מושגים המציגה את הקשרים בין העליות, ההתיישבות ופיתוח הכלכלה בארץ ישראל.	3. תרומת ההתיישבות בעיר ובכפר לבניין הבית הלאומי. - התפלגות האוכלוסייה היהודית לפי צורות התיישבות. - חשיבותה של ההתיישבות החקלאית, בעיקר זו השיתופית, ביצירת הנוכחות היהודית בארץ-ישראל. - חשיבותה של ההתיישבות העירונית לפיתוח הכלכלה (תעשייה ומסחר) והתרבות העברית. - תרומת ההון הפרטי וההון הלאומי לבניין הבית הלאומי.
פולריזם, לכידות לאומית כיצד ניתן לאפשר ריבוי דעות ומחלוקות פוליטיות בתוך תנועה לאומית, בלי לפגוע בלכידות, בשותפות וביכולת לפעול למען מטרת משותפת? כוח צבאי וסמכות אזרחית מדוע חשוב שכוח צבאי יהיה כפוף להנהגה אזרחית נבחרת, ומה עלול לקרות כאשר קבוצות חמושות פועלות מחוץ לסמכות הציבורית המוסכמת?	אוריינות לשונית נתינת כרוז, נאומים ועדויות העוסקים במוסדות הלאומיים ובארגוני המגן בתקופת היישוב. בחינת מקורות היסטוריים המתארים את תפיסת ה"הגנה העצמית" והשפעתה על עיצוב החברה היהודית בארץ-ישראל. אוריינות מידע יצירת תרשים המציג את הקשרים בין מוסדות היישוב, ארגוני המגן והנהגת היישוב בתקופת המנדט. עבודה עם ציר זמן המתאר את התפתחות ארגוני המגן המרכזיים בארץ-ישראל. חשיבה ביקורתית גיבוש עמדה מנומקת בשאלה: כיצד השפיע המעבר מהגנה פסיבית להגנה אקטיבית על עיצוב היישוב היהודי בארץ-ישראל? בחינת תרומתם של ארגוני המגן לבניין הבית הלאומי לצד המחלוקות והאתגרים שעוררה פעילותם.	4. מוסדות וארגונים מרכזיים ביישוב. - מוסדות שלטון שנבחרים בשיטה דמוקרטית: הקונגרס הציוני, הנהלת הסוכנות היהודית, אספת הנבחרים והוועד הלאומי. - ההגנה: זרוע צבאית הכפופה להנהגה אזרחית נבחרת. - המפלגה הרוויזיוניסטית. - המשמעות של פרישת הרוויזיוניסטים והקמת אצ"ל: זרוע צבאית שאינה כפופה להנהגה הציונית הנבחרת.

תוכנית הלימודים בהיסטוריה לכיתות ו' – י"ב לבית הספר הממלכתי

מוקדים וסוגיות ערכיות לדיון	מיומנויות והצעות דידקטיות	ידע
ביטחון, אחריות מוסרית כיצד ניתן לאזן בין שאיפות לאומיות מתנגשות, ביטחון הקהילות והכרה בזכויות הצד האחר במציאות של סכסוך מתמשך?	אוריינות לשונית ניתוח כרוזות, עדויות ועיתונות התקופה העוסקות במאורעות ובמרב הערבי לצורך הבנת נקודות מבט שונות על האירועים. בחינת תיאורים של חיי היום-יום בתקופת המאורעות והמרד והשפעתם על היחסים בין יהודים לערבים בארץ-ישראל. אוריינות מידע יצירת ציר זמן המתאר את המאורעות המרכזיים בשנים 1920–1929 ואת שלבי המרד הערבי הגדול. ניתוח מפות המציגות מוקדי עימות, יישובים שנפגעו ודרכי ההתמודדות של היישוב היהודי. חשיבה ביקורתית בחינת הגורמים למאורעות ולמרד הערבי תוך הבחנה בין גורמים פוליטיים, לאומיים, דתיים וכלכליים. גיבוש עמדה מנומקת בשאלה: כיצד השפיעו המאורעות והמרד הערבי על עיצוב מדיניות הביטחון וההתיישבות של היישוב היהודי? ניתוח השפעת המאורעות והמרד הערבי על עיצוב מדיניות הביטחון וההתיישבות של היישוב היהודי, תוך בחינת קשרי סיבה ותוצאה וגיוש עמדה מנומקת המבוססת על מקורות היסטוריים. אוריינות דיגיטלית שימוש בכלי בינה מלאכותית לצורך השוואת סיקור אירועי המאורעות בעיתונות יהודית, ערבית ובריטית וזיהוי הבדלים בנרטיבים ובשפה.	5. הסכסוך היהודי-ערבי: גורמים והתפתחות. - מוקדי מחלוקת. - מאורעות 1920, 1921 ו-1929. - תל-חי. - המרד הערבי/מאורעות תרצ"ו-תרצ"ט (1936-1939): גורמים, מהלך והשלכות.
אחריות שלטונית, צדק מהי אחריותו של שלטון זר לעצב מדיניות הוגנת, יציבה ואמינה כלפי קבוצות לאומיות שונות החיות באותו מרחב?	אוריינות לשונית, חשיבה ביקורתית ניתוח קטעים מתוך הספרים הלבנים ועדויות החקירה הבריטיות לצורך זיהוי מטרות המדיניות הבריטית והשינויים שחלו בה לאורך תקופת המנדט. בחינת נאומים, כרוזות ועדויות של הנהגת היישוב ביחס למדיניות הבריטית ולהגבלות על העלייה וההתיישבות. אוריינות מידע השוואה בין הספר הלבן של 1922, 1930 ו-1939 מבחינת העלייה, ההתיישבות והיחס לבית הלאומי היהודי. ניתוח מפות ותצלומים היסטוריים להבנת תוכניות החלוקה והצעות הפתרון לסכסוך בארץ-ישראל. חשיבה ביקורתית בחינת הגורמים לשינויים במדיניות הבריטית בארץ-ישראל והשפעתם על היישוב היהודי והחברה הערבית. אוריינות גלובלית ניתוח הקשר בין תהליכים בינלאומיים, אינטרסים בריטיים והתפתחויות במזרח התיכון לבין עיצוב המדיניות הבריטית בארץ-ישראל.	6. המדיניות הבריטית והשלכותיה. - ועדות (שן, פיל, וודהד). - תוכניות החלוקה – הצעות השונות לחלוקת הארץ. - הספרים הלבנים (1922, 1930, 1939). - הסיבות הבין-לאומיות, האזריות והמקומיות לשינויים במדיניות הבריטית.

מוקדים וסוגיות ערכיות לדיון	מיומנויות והצעות דידקטיות	ידע
פשרה, חזון מתי פשרה מדינית היא ביטוי לאחריות ולראייה מפוכחת של המציאות, ומתי היא נתפסת כויתור על חזון, זהות וזכויות לאומיות? ביטחון, אחריות מוסרית כיצד חברה הנמצאת במאבק על עתידה יכולה לקבל הכרעות ביטחוניות ומדיניות קשות, בלי לוותר על אחריות מוסרית, אחדות פנימית וכבוד למחלוקת?	אוריינות לשונית ניתוח כרזות, נאומים ועדויות העוסקים בהבלגה, בפולמוס החלוקה וביחסי היישוב עם בריטניה בתקופת המנדט. כתיבת טיעון: שאלת היחס לתוכנית החלוקה או למדיניות ההבלגה תוך שימוש במקורות היסטוריים. כתיבת טיעון: ה"סזון": האם שיתוף הפעולה של הנהגת היישוב עם הבריטים נגד האצ"ל והלח"י היה צעד הכרחי או פגיעה במאבק הלאומי, תוך הסתמכות על מקורות ועדויות מן התקופה. אוריינות מידע יצירת ציר זמן המתאר את שלבי המאבק המדיני והביטחוני של היישוב היהודי בארץ-ישראל. ניתוח מפות ותצלומים היסטוריים להבנת משמעותם של חומה ומגדל, ההעפלה ומעבר למאבק. חשיבה ביקורתית בחינת הגורמים לפולמוס החלוקה ולמדיניות ההבלגה והערכת השפעתם על הנהגת היישוב. גיבוש עמדה מנומקת בשאלה: האם מדיניות ההבלגה הייתה הדרך הנכונה להתמודדות עם אירועי התקופה? אוריינות דיגיטלית שימוש בכלי בינה מלאכותית לצורך השוואת עמדות של מנהיגים וארגונים שונים ביישוב סביב שאלת המאבק בבריטים והיחס לתוכנית החלוקה.	7. דילמות והכרעות ביישוב. - הבלגה מול תגובה. - פולמוס החלוקה. - חומה ומגדל. - הסזון. - מעבר למאבק.